

Bijlage 2

Wat zie je bij zwakkere executieve functies en wat kun je doen?

<i>Inhibitie</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Flapt er uitspraken uit die niet handig zijn. • Onderbreekt anderen. • Heeft problemen met controle van fysieke impulsen: beweegt veel, pakt dingen af van anderen, duwt, trekt en slaat. • Loopt veel door de klas (of loopt de klas uit). • Heeft moeite om aan het werk te blijven. • Staat zomaar op tijdens je uitleg. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geef duidelijke gedragsinstructie vooraf. • Geef verbale en visuele hints (denk aan het 'niet praten'-stoplicht). • Geef stap-voor-stap-opdrachten en controleer. • Geef een loopje tussendoor of doe energizers. • Als het kind door iemand heen praat, negeer indien mogelijk of corrigeer non-verbaal (vinger op je lip, opgestoken hand). • Geef een tijd (zichtbaar) voor een taak of een stiltemoment: 'Ik wil dat je nu vijf minuten stil werkt.' • Zoek de nabijheid van de leerling. • Bij overtreding: vraag naar de regel. • Geef een moment waarop het kind wel mag praten: 'Straks, na de les mag jij je mop vertellen. Nu ga je even zonder praten aan het werk.' • Bekrachtig goede momenten: glimlach, steek een duim op, geef een knipoog enzovoort. • Geef een alternatief.
<i>Cognitieve flexibiliteit</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Kan moeilijk schakelen in sociale situaties: praat bijvoorbeeld door als anderen de belangstelling al hebben verloren. • Vindt samenwerken of samen spelen lastig. • Kan moeilijk stoppen met een opdracht (of met spel). • Raakt van slag als er onverwachte wijzigingen in het dagprogramma plaatsvinden. • Gebruikt oplossingsmethoden die niet werken bij de huidige opdracht, maar die daarvoor wel werkten. • Raakt gefrustreerd als hij een probleem niet meteen kan oplossen. • Vindt het lastig als de regels veranderen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bereid voor op de verandering als dat kan. • Leg uit waarom iets verandert. • Geef veranderingen aan of geef een reminder om op te letten. • Geef aan wanneer de afgelaste activiteit <i>wel</i> doorgaat. • Zorg voor een consistent mogelijke aanpak en omgeving: een zichtbare dagplanning enzovoort. • Geef extra steun als er een verandering plaatsvindt. • Geef indien mogelijk van tevoren aan dat er een verandering aankomt: 'Over vijf minuten stoppen we met de taalles en gaan we pauze houden.' • Leer het kind zelfspraak aan om met een verandering om te gaan: 'Dat het nu anders gaat, betekent niet dat dit verkeerd is.' • Model zelf hardop hoe je met veranderingen omgaat. • Maak afspraken visueel: stoplicht, vraagkaartjes enzovoort.

<i>Werkgeheugen</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Heeft moeite de instructie te onthouden. • Mist overzicht bij probleemoplossing. • Heeft moeite leerstof uit het langetermijngeheugen op te halen. • Vergeet de afspraken en regels. • Heeft moeite met complexe opdrachten en sommen. • Onderbreekt anderen, omdat hij anders niet meer weet wat hij wilde zeggen. • Moet teksten meerdere keren lezen om ze te begrijpen/onthouden en is daardoor vaak langzamer dan de rest (dit hoeft niet aan technische leesvaardigheid te liggen). 	<ul style="list-style-type: none"> • Beperk de hoeveelheid informatie 'ineens'. • Herhaal puntsgewijs wat je net vertelde. • Besef dat het auditief werkgeheugen niet lang vasthoudt wat jij net uitlegde. • Geef aanwijzingen in blokjes/stappen/opsommingspunten. • Gebruik technieken als dual coding, gespreid leren en retrieval practice. • Leer werkgeheugen-activerende strategieën aan, zoals self-quizzing, ezelsbruggetjes gebruiken enzovoort. • Geef micropauzes tussendoor. • Leer het kind aantekeningen te maken van een les. Pas op: dit is lastig voor deze kinderen! • Zorg voor stille momenten tijdens de lessen. • Geef afbeeldingen voor reeds bekende procedures. Denk aan het metriek stelsel, een schema om de juiste werkwoordsvorm te vinden enzovoort. • Leer kinderen een opdracht voor zichzelf zachtjes te herhalen.
<i>Aandacht</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Mist veel uitleg. • Dwaalt af in gedachten. • Raffelt het werk soms af. • Krijgt werk niet af. • Heeft niet gehoord wat je vroeg. 	<ul style="list-style-type: none"> • Noem de naam van het kind in je uitleg. • Geef korte opdrachten. • Laat navertellen wat er net is besproken. • Gebruik een timer om tijd zichtbaar te maken. • Geef complimenten voor volgehouden aandacht.
<i>Taakinitiatie</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Het lukt niet goed om te beginnen met het werk als dat gevraagd wordt. • Vertoont uitstelgedrag bij taken die verderop in de tijd liggen, zoals een weektaak. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik vaste routines in je les. • Herinner het kind aan de taak. • Geef complimenten wanneer het kind snel of zonder herinnering van jou aan een taak begint. • Controleer of het kind echt is begonnen.
<i>Planning</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Heeft geen beeld van de taak ('waar moet ik naartoe' ontbreekt). • Begint niet, omdat hij niet weet hoe. • Begint opdrachten op een willekeurige manier. • Krijgt taken niet af. 	<ul style="list-style-type: none"> • Werk met stappenplannen. Eerst geef jij als leerkracht deze stappenplannen, later maak je deze samen, nog (veel) later maakt de leerling deze zelf. • Leer een routine aan om een taak te starten (kijk wat je nodig hebt, eventueel met een checklist, wat ga je eerst doen enzovoort). • Loop een taak mondeling door. • Verdeel de taak in stukjes. • Controleer tussendoor of het kind nog op het juiste pad is.

<i>Timemanagement</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Heeft geen tijdsbesef (moeite met begrippen als gisteren, morgen, vandaag). • Overschat tijd die er nog is om werk af te krijgen. • Onderschat de tijd die nodig is voor een taak. • Heeft werk niet af. 	<ul style="list-style-type: none"> • Help het kind zijn taken plannen. • Gebruik een timer. • Maak de tijd zichtbaar en benoem deze (bijvoorbeeld op de dagplanning). • Bouw routines in. • Leer het kind klokkijken.
<i>Doelgericht doorzettingsvermogen</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Heeft moeite om met tegenslag om te gaan. • Geeft gauw op. • Zegt snel 'Ik snap het niet'. • Is maar kort met iets bezig. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geef korte opdrachten, met een duidelijk doel.
<i>Emotieregulatie</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Laat heftige emoties zien. • Uit emoties op niet-acceptabele manier (schelden, slaan, schoppen, spullen gooien). • Kan niet tegen zijn verlies. • Kan niet omgaan met kritiek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leer emoties herkennen (bijvoorbeeld via SEL-methode). • Leer emotietaal aan. • Leer zelfspraak aan ('Ik word niet boos, ik ga naar de juf'). • Geef iets om naar uit te kijken na de taak ('Als je klaar bent mag je even lezen'). • Verdeel grote opdrachten in deeltaken. • Moedig het kind aan vol te houden. • Benoem succescriteria.
<i>Metacognitie</i>	
Wat zie je bij de leerling?	Wat kun je doen als leerkracht?
<ul style="list-style-type: none"> • Heeft moeite met inzicht in eigen handelen. • Leert niet goed van gemaakte fouten. • Kan eigen inspanningen niet goed inschatten. • Maakt slordigheidsfouten in lessen ('Het zal toch wel goed zijn, nakijken hoeft niet'). • Heeft niet door dat zijn gedrag anderen irriteert. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geef externe feedback op werk en gedrag. • Vraag het kind na te denken over hoe iets gemaakt is, hoe lang een taak zal duren (en achteraf heeft geduurd) enzovoort. • Geef werk met slordigheidsfouten terug om opnieuw na te kijken. • Stel duidelijke criteria op waaraan het werk moet voldoen (afvinklijstje). • Leer strategieën aan: opgave twee keer lezen, antwoord controleren enzovoort. • Laat het kind zelf nadenken over hoelang iets duurt, welk gedrag nu handig is en waarom enzovoort.